

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΜΕΝΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΚΑΡΑΜΑΝΗ ΣΤΟΝ ΗΛΙΑ ΓΙΟΥΡΟΥΚΟ

[\(<http://www.youtube.com/watch?v=YCMDDvsd2>\)](http://www.youtube.com/watch?v=YCMDDvsd2)

[\(<http://www.youtube.com/watch?v=u49zNuzYuog>\)](http://www.youtube.com/watch?v=u49zNuzYuog)

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: ...ευρείας κυκλοφορίας, που εκδόθηκε τον περασμένο μήνα, διαβάζω: “Ο Μελωδός της Θεσσαλονίκης. Η κλίμακα του Πυθαγόρα και η παρασπονδία (εντός εισαγωγικών η λέξη) του Χρυσάνθου του εκ Μαδύτων”. Ο Αθανάσιος Καραμάνης, ο Άρχοντας Πρωτοψάλτης, μας μιλά σχετικά με την πλάνη του Χρυσάνθου του εκ Μαδύτων.

Σεβαστέ μου Δάσκαλε, Άρχοντα Πρωτοψάλτη κ. Καραμάνη, σε καλωσορίζω στην εκπομπή “Βυζαντινό Αναλόγιο” της ΕΤ2. Με την ευκαιρία των δημοσιευμάτων αυτών, τι θα είχατε να μας πείτε;

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Αγαπητέ Πρόεδρε, ευχαριστώ πρώτα για την πρόσκληση. Είναι ώρα να πούμε ορισμένα πράγματα με το όνομά τους. Ο θεωρητικός του 19ου αι. Αρχιμανδρίτης Χρύσανθος ο εκ Μαδύτων θέλησε να κάνει μια δική του κλίμακα, η οποία μόνον κλίμακα, από πλευράς και θεωρητικής και πρακτικής, δεν είναι. Ας δούμε ο ίδιος εις το βιβλίο, εις την σελίδα 97, τι λέει, πώς αποφαίνεται για την κλίμακά του: “Αν τις θελήσῃ να ασχοληθή δ' αριθμών με τα διαστήματα της καθ' ημάς διατονικής κλίμακος εν τω διαπασών συστήματι, ούτως ηύραμεν αυτά εγγύτερον της αληθείας”.

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Μάλιστα. Όχι ότι είναι αυτή η αλήθεια, “εγγύτερον”

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Με ποιον γνώμονα εμέτρησε και τα βρήκε αυτά τα διαστήματα “εγγύτερον της αληθείας”; Η κλίμακα, κατά τον μεγάλο σοφό επιστήμονα Πυθαγόρα, είναι μία δι' όλους τους ανθρώπους και είναι και “τοις απαιδεύτοις παντάπασι μελωδητή”. Δεν αφήνει περιθώρια αμφισβήτησης. Ο δε μεγάλος και κατ' εξοχήν μουσικός της αρχαιότητος, ο Αριστόξενος, ως επίσης και ο Αριστείδης ο Κοϊντιλιανός, αναφερόμενοι στην κλίμακα την διατονική: “Πρώτον τε και πρεσβύτατον θατέρον το διάτονον. Πρώτον τε αυτού η του ανθρώπου φύση προτυγχάνει και τοις απαιδεύτοις παντάπασι μελωδητόν εστί το γένος το διάτονο”. Πώς λοιπόν έρχεται ο θεωρητικός του 19ου αι. και λέει: “Ούτως ηύραμεν αυτά εγγύτερον της αληθείας”; Και εις την σελίδα 102 ο ίδιος γράφει: “Εκ των ειρημένων γίνεται φανερόν ότι μόνον οι τρεις μείζονες τόνοι της καθ' ημάς διατονικής κλίμακος είναι ίσοι με αυτούς των αρχαίων Ελλήνων, οι δε άλλοι άνισοι”.

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Δάσκαλε, επιτρέψτε μου: πώς λέμε λοιπόν “η κλίμακα του τάδε ήχου, η κλίμακα του πλ. β', η κλίμακα του α' είναι αυτή”;

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Εδώ είναι το λάθος: άλλο κλίμακα άλλο μελωδία. Η κλίμακα είπαμε είναι μία δι' όλους τους ανθρώπους. Είναι αυτή που καθόρισε ο μεγάλος Πυθαγόρας και είναι παραδεκτή απ' όλη τη μουσικολογία του κόσμου. Είναι αυτή που είναι διατυπωμένη πάνω στο όργανο πιάνο.

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Στο πιάνο.

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Αλλά άλλο μελωδία.

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Η μελωδία δηλαδή είναι αυτή που χαρακτηρίζει τον ήχο.

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: “Εκαστος δε ήχος έχει την εαυτού ιδέαν μελωδίας”, “Εκαστος”. Ποια κλίμακα θα κάνεις; Μία έκανε και ο Χρύσανθος.

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Αυτό που είπατε ποιος το αναφέρει; “Εκαστος”;

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Ο μεγάλος θεωρητικός του Βυζαντίου Μανουήλ Βρυέννιος, ο οποίος λέει ότι οι φθόγγοι άλλως φθέγγονται εν αναβάσει και άλλως εν καταβάσει και τούτο είναι που ονομάζουμε ποιότητα των φθόγγων. Μιλούμε πλέον για τις ιδιότητες της μελωδίας, που είναι οι κανόνες της, τελείως διαφορετικοί από αυτούς [αυτή] της κλίμακος. Για όλους. [...]

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Και για τον Ευρωπαίο;

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Και για τον Ευρωπαίο.

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Οι Ευρωπαίοι, Δάσκαλε, τι γνώμη έχουν για τη μουσική μας;

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Οι Ευρωπαίοι έχουν πολύ καλή γνώμη για τη μουσική μας που ακούνε και μάλιστα όταν την ακούνε από έμπειρον της πρακτικής του βυζαντινού μέλους. Την ακούνε με πολλή προσοχή διότι ακούνε ότι υπάρχει περιεχόμενο και θέλουν συζήτηση. Όταν όμως εμείς [...] μία λέξη-] στη συζήτηση και τους ομιλούμε περί ελάσσονος BOY και ΖΩ, λένε αυτοί: “Μα σας παρακαλούμε, αφήστε να υποστηρίζετε πράγματα για το οποία μίλησε η επιστήμη της μουσικής. Παύσατε να υποστηρίζετε αυτά τα πράγματα”. Και λέμε εμείς: “Δεν μας καταλαβαίνουν”. Και λέγω εγώ σ' αυτούς: μήπως εμείς δεν ξέρουμε τι υποστηρίζουμε;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Ο Αθανάσιος Καραμάνης πόσες ώρες εργαζόταν ημερησίως; Σαν Δάσκαλος, σαν συγγραφέας...

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Όσο ήθελε η ανάγκη των πραγμάτων. Εγώ αναλάμβανα το φτωχόπαιδο -διότι κανένα πλουσιόπαιδο δεν ήρθε- όπως κι εγώ, όταν κάποτε άρχισα, αναλάμβανα να τα κάνω ψάλτας. Όχι άντε να μάθουν μερικά πραγματα, όπως γίνεται στις σχολές και στα ωδεία και όποιος έχει ώτα ακούειν, καλώς. [...] Εγώ αναλάμβανα αυτό το φτωχόπαιδο να το κάνω ψάλτη. Και σε ένα, ενάμιση χρόνο να τον στείλω και σε στασίδι. Έτσι γέμισαν τα στασίδια της Ελλάδος και του Εξωτερικού.

[Άλλο σημείο της συνέντευξης]

Το “Περίζωσαι την ρομφαίαν σου” είναι ύμνος ο οποίος ψάλλεται κατά την ώρα όπου ενδύεται ο Αρχιερεύς εν τω μέσω του ναού. “Περίζωσαι την ρομφαίαν σου επί τον μηρόν σου δυνατέ τη ωραιότητί σου και τω κάλει σου και κατευοδού και βασίλευε” σε ήχον βαρύν, ο οποίος ήχος είναι αντιλεγόμενος. Και έρχεται ο υποφαινόμενος και λέει ότι είναι βαρύς διά [το χθαμαλόν] και διά το βαρύ του μέλους.

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Σε μία άλλη μας εκπομπή, Δάσκαλε, θα συζητήσουμε αποκλειστικά για τον βαρύ ήχο. Επειδή ο χρόνος κυλάει, σήμερα στα 82 του χρόνια, αγαπητοί φίλοι και φίλες, ο Αθανάσιος Καραμάνης δεν έχει παύσει να εργάζεται και πολύ σύντομα θα κυκλοφορήσει ένα νέο δίτομο έργο, όπου, με αρκετή τόλμη και τη γνώση μιας ολόκληρης ζωής, θα έλεγα, επιχειρεί να διορθώσει ορισμένα λανθασμένα πράγματα, κυρίως θεωρητικά.

Δάσκαλε, καλή δύναμη, να ολοκληρώσεις και αυτό το έργο σου. Σε ευχαριστώ για τη σημερινή σου παρουσία και, σαν τελευταία ερώτηση, θα ήθελα να σε ρωτήσω το εξής: Πώς βλέπεις την εξέλιξη, την πορεία της βυζαντινής μουσικής; Είσαι αισιόδοξος ή απαισιόδοξος;

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Αισιόδοξος.

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Αισιόδοξος;

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Βεβαίως.

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Βγαίνουν νέοι ψάλτες;

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Βγαίνουν.

ΓΙΟΥΡΟΥΚΟΣ: Υπάρχουν άνθρωποι νέοι, που θέλουν να ερευνήσουν τη μουσική μας;

ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ: Πάντοτε θα υπάρχουν. Εκείνο το οποίον πρέπει να μας προβληματίσει, αγαπητέ Πρόεδρε, είναι ότι η ύπαιθρος στερείται ψαλτών. Εμείς εδώ των πόλεων είμαστε αρκετοί και βγάζουμε. Άλλα αυτούς που βγάζουμε δεν επιστρέφουν στα χωριά τους. Αυτό ακριβώς είναι το [αίτιο] που με ανάγκασε να καταπιαστώ με την νέαν παρασημαντινήν, την οποίαν θα φέρω εις φως, την αριθμητικήν νευματικήν, άμεσα φθογγόσημη, ώστε να μην υπάρχει πρόβλημα σε κανέναν που αγαπάει το βυζαντινό μέλος να γίνει κάτοχός του.